

УДК 94:327.5(410)

<https://doi.org/10.46869/2707-6776-2025-32-5>

Іванов Д.І.

<https://orcid.org/0000-0003-2921-0880>

БРИТАНСЬКА МОДЕЛЬ БЕЗПЕКИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО РЕГІОНУ

Розглянуто сучасну безпекову політику Великої Британії у євроатлантичному регіоні. Вихід Сполученого Королівства зі складу Європейського Союзу та посилення ізоляціоністських настроїв у Сполучених Штатах Америки після перемоги Д. Трампа на президентських виборах 2024 р. поставило під питання майбутнє атлантичного вектору британської зовнішньої політики через зростання ненадійності США як геополітичного партнера. Водночас ескалація російсько-українського конфлікту у лютому 2022 р. призвела до поступового збільшення ризику війни між Російською Федерацією та європейськими країнами НАТО. За цих обставин лейбористський уряд К. Стармера опублікував у 2025 р. новий Стратегічний оборонний огляд з метою адаптувати безпекову політику до нових реалій, підготувавши країну до можливої участі в тривалій війні шляхом реформи збройних сил, відбудови ВПК і адаптації військової доктрини з урахуванням українського досвіду. Однак складна економічна ситуація в країні створює суттєві перепони для швидкого переозброєння. Додаткову невизначеність додає відсутність у потенційного фаворита парламентських виборів 2029 р. – правопопулістської партії Реформи Н. Фараджа – чіткого бачення британської зовнішньої політики поза межами міграційних питань. Загалом геополітичні процеси на європейському континенті, підштовхують британський уряд до поглиблення кооперації з країнами ЄС та концентрації уваги і ресурсів на євроатлантичному регіоні, який є ключовим для забезпечення національної безпеки Сполученого Королівства. Наявні виклики вимагають від британського суспільства та істеблішменту здатності прийняти необхідність складних та непопулярних рішень, оскільки від них залежить їхній майбутній добробут.

Ключові слова: Велика Британія, безпекова політика, НАТО, міжнародні відносини, Європейський Союз, США.

У 2024 р. Лейбористська партія повернулася до влади у зовсім іншому світі, ніж він був у 2010 р. Внаслідок розколу у британському суспільстві й прорахунків Консервативної партії, вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу у 2020 р. перетворився з потенційно контрольованої проблеми у «lose-lose» сценарій. Спроба консервативних кабінетів мінімізувати економічні збитки викликала спротив хардлайнерів у партії та електораті, які не бажали йти на компроміси з ЄС в питаннях торгівлі та міграційної політики. Відтак «жорсткий» Брекзит призвів до розриву усталених протягом десятиліть економічних зв'язків із Європою, що спричинило уповільнення економічного зростання і подорожчання імпортованих товарів [1; 2]. Не меншим «холодним душею» для значної частини консервативних британців стало збільшення міграції у Велику Британію робітників із колишніх британських колоній з метою компенсувати дефіцит робочої сили, що виник після виїзду з країни сотень тисяч громадян ЄС [3]. У поєднанні з економічною кризою, викликану

пандемією COVID-19, це спричинило розчарування у здатності Консервативної партії дати раду проблемам країни, значною мірою породженим політикою консервативних урядів [4].

Ескалація російсько-української війни у лютому 2022 р. ще більше унаочнила те «прокрустове ложе», в якому опинилося керівництво Сполученого Королівства. До британського суспільства почало приходити усвідомлення, що вперше від 1989 р. Британія може опинитися у стані війни [5], до якої ані вона, ані її європейські союзники по НАТО об'єктивно не були готові. Політика попередніх урядів будувалася на переконанні, що у НАТО не залишилося конвенційних загроз у Європі, що було використано як обґрунтування для скорочення збройних сил та оборонних бюджетів [6]. Водночас експертне товариство погоджувалося, що будь-яка серйозна програма реформ вимагатиме переозброєння, відновлення виробництва боєприпасів, інтеграції безпілотних систем у військову доктрину та поступового збільшення особового складу британських збройних сил (British Armed Forces), що тягнутиме за собою збільшення видатків на оборону. І щоб це зробити, британський істеблішмент мав якось подати і без того роздратованим виборцям підвищення податків або скорочення соціальних виплат.

Витоки сучасних викликів Великої Британії досить легко простежити від завершення «холодної війни». Зі зникненням конвенційної загрози після розпаду СРСР, Британія, подібно до інших країн-членів НАТО, скоротила видатки на оборону з 5% до 3% ВВП протягом 1990-х рр., що супроводжувалося зменшенням особового складу збройних сил, списанням техніки та переглядом оборонної доктрини. Протягом 2000-х рр. видатки на оборону скоротилися приблизно до 2% ВВП. Після успішного застосування доктрини мережевоцентричної війни під час Першої іракської війни у 1991 р. в урядових і експертних колах виникла надія, що високотехнологічна армія, яка спирається на домінування у повітрі, супутникове стеження за супротивником та високоточні боєприпаси, дозволить забезпечити високу ефективність ведення бою за менші гроші [7]. Ці сподівання виявилися занадто оптимістичними і британські збройні сили зіткнулися з такими ж системними проблемами, що й армія США – роздування вартості оборонних замовлень та затягування термінів розробок перспективних озброєнь військовими підрядниками [8; 9]. Протягом перебування лейбористів при владі у 1997-2010 рр. уряд поставив у пріоритет менеджмент локальних конфліктів і підготовку сил швидкого реагування, здатних проводити військові операції обмеженої тривалості [7]. Як справедливо зазначила у 2003 р. експерт Б. Меддокс, британська оборонна стратегія виходила з того, що великі війни по типу Другої світової війни залишилися у минулому, і що Велика Британія буде приймати участь в обмежених конфліктах разом зі США, які залишаться надійним партнером інших країн Заходу [10].

Перші ознаки того, що американська уніполярна доба починає добігати кінця, з'явилися у 2008 р. – з російсько-грузинської війни «08.08.08», сприйнятої тоді у західних колах як одиничний інцидент, та світової фінансової кризи 2008 р., коли було запущено каскад подій, які призвели до Арабської весни 2011 р. та посилення недовіри до політичного істеблішменту у західних суспільствах.

Протягом 2010-х рр. геополітична ситуація у світі відзначалася загостренням суперечностей між ключовими гравцями та першими спробами змінити чинний світовий порядок. Початок російсько-українського конфлікту у 2014 р. запустив тривалий процес повернення західних еліт до світогляду часів «холодної війни», який супроводжувався недосконалими компромісами через намагання зацікавлених елітних груп зберегти можливості для повернення Росії в західну орбіту, що було сприйнято Москвою як дозвіл на подальшу експансію проти колишніх радянських республік.

З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 р., уряд Сполученого Королівства проявив себе як один із ключових гравців в організації підтримки Києва у протидії російській агресії, надаючи економічну, військову та гуманітарну допомогу. Британські силові структури активно обмінювалися розвідданими з українськими спецслужбами – Службою безпеки України і Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України. Зокрема одним із характерних аспектів британської політики став помітно вищий поріг толерування ризиків.

Уряди Б. Джонсона та Р. Сунака свідомо ініціювали поставки Києву нових типів озброєнь [11], ігноруючи ескалаційні погрози Москви, з метою підштовхнути своїх союзників робити те саме. Лейбористський уряд К. Стармера продовжує курс своїх попередників, оскільки у британському суспільстві й істеблішменті існує консенсус щодо того, що допомога Україні входить до національних інтересів Сполученого Королівства [12]. Цей аспект британської безпекової політики цілком вписується у її багатовікову геополітичну традицію підтримки «балансу сил» в Європі з метою уникнення появи континентального гегемона. Власне британська «гранд-стратегія» є однією з ключових причин зазвичай доволі прохолодних відносин Лондона з Москвою протягом попередніх двох століть, незалежно від ідеологічних переконань осіб, які очолювали владні кабінети.

Загалом, урядова стратегія консервативного кабінету намагалася адаптувати концепцію «Глобальної Британії» [13] уряду Б. Джонсона до нових реалій [14], але у експертів виникали сумніви, що Сполучене Королівство може дозволити собі витратити свої обмежені ресурси на Індю-Тихоокеанський регіон та Близький Схід на тлі зростання ризику війни між НАТО та Росією в Європі [15; 16]. Так само в експертному середовищі було розуміння, що британські збройні сили й близько не готові до ведення великої конвенційної війни. Під час слухань у британському парламенті щодо прийняття нової стратегії

міністерства оборони Сполученого Королівства, професор Л. Фрідман заявив, що у країні немає мобілізаційної стратегії на цей випадок, і вона має дати раду нестачі рекрутів [17].

На початку 2024 р. аналітики Chatham House опублікували статтю з рекомендаціями для майбутнього уряду з питань безпекової політики, наголошуючи, що Велика Британія опинилася в новій геополітичній реальності, де вона не може бути впевнена, що США виконають свої безпекові зобов'язання у випадку війни з РФ через посилення позицій ізоляціоністів у Республіканській партії. І навіть якщо найгірших сценаріїв вдасться уникнути, протиріччя між Вашингтоном і Пекіном продовжують посилюватися, й у випадку воєнної ескалації в Тайванській протоці, Південно-Китайському морі чи на Корейському півострові, збройні сили США будуть сконцентровані у Тихоокеанському регіоні, а їхня допомога європейським союзникам у випадку російської атаки на країни Балтії чи Польщу може виявитися обмеженою. Відповідно Британія та країни ЄС мають бути готові взяти на себе відповідальність за стримування Росії на континенті та підтримку України.

У цьому контексті аналітики пропонували поглиблювати геополітичну та безпекову кооперацію з ЄС, покращувати комунікацію з «глобальним Півднем», поступово збільшити оборонний бюджет до 3% ВВП до 2030 р., домовитися з ЄС про послаблення торговельних бар'єрів та розвиток кооперації у відбудові військово-промислового комплексу. Не менш важливим було просування інтересів України серед західних країн, оскільки від виживання України безпосередньо залежала національна безпека Сполученого Королівства [18].

Після перемоги лейбористів у 2024 р. кабінет К. Стармера практично одразу оголосив про підготовку нового повноцінного Стратегічного оборонного огляду (Strategic Defence Review), де мало бути викладено бачення уряду зі створення високотехнологічних збройних сил, здатних вести тривалі конвенційні конфлікти, та побудови стійкого до зовнішніх впливів суспільства [19]. Уряд констатував, що Британські острови критично залежать від імпорту рідкоземельних металів, природного газу та продовольства. В документі визнано помилки, допущені у попередні 30 років, які призвели до хронічного недофінансування збройних сил та надмірної сконцентрованості на контртерористичній боротьбі у 2000-х рр. [20, р. 14]. Для виправлення ситуації автори пропонують відмовитися від «експедиційного підходу» на користь моделі інтегрованих сил [20, р. 45].

У зв'язку зі скороченням особового складу британських збройних сил утричі після «холодної війни» перед військово-політичним істеблішментом постала проблема забезпечення високої боєздатності війська в умовах невисокої популярності контрактної служби. У зв'язку з цим уряд робить пріоритетом посилення кооперації між родами війська та розбудову системи обміну

інформацією між підрозділами, яка спиралася б на високоточні боєприпаси, дрони та авіацію [20, р. 50].

Ключове питання, що стоїть перед міністерством оборони Сполученого Королівства – це необхідність забезпечити виживання підрозділів в умовах повної прозорості лінії фронту через масове використання безпілотних систем. Для цього автори стратегічного огляду пропонують імплементацію автономних та безпілотних систем у війську і розробку лазерної зброї як дешевшу альтернативу ракетним системам ППО.

Важко не помітити, що військові аналітики враховують досвід Збройних сил України, які масово використовують безпілотники з метою компенсувати нестачу конвенційних типів озброєнь. Однак варто враховувати, що галузеві спеціалісти закликають не робити занадто радикальних висновків із російсько-українського конфлікту. Так, безумовно, дрони відтепер відіграватимуть велику роль у військовій справі, але твердження про те, що вони здатні замінити артилерію, авіацію та бронетехніку є передчасними. Як слушно зазначає аналітик Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень (Royal United Services Institute – RUSI) Дж. Бронк, масоване використання безпілотних систем дозволило Україні компенсувати нестачу конвенційної вогневої потужності та військового персоналу, але не змогло кардинально змінити ситуацію на фронті, яка й надалі схиляється до пату [21].

Також необхідно зауважити, що у російсько-українській війні жодній зі сторін не вдалося встановити панування у повітрі. Західні коментатори слушно зазначають: у випадку нападу Росії на країни НАТО російські збройні сили на початку можуть мати перевагу на суші, завдяки сучасному бойовому досвіду, але поки що ніхто не може впевнено сказати як на цю ситуацію вплинуть військово-повітряні сили країн НАТО, які з високою вірогідністю значно переважають російські. Не менш важливо й те, що якщо російські системи ППО мають серйозні складнощі у захисті стратегічних об'єктів від ударів українських безпілотників, то виникають обґрунтовані сумніви щодо їхніх шансів супроти винищувачів 4-го та 5-го поколінь. Саме тому британський уряд намагається інтегрувати український досвід у стратегію НАТО, яка дозволить ефективно використовувати перевагу країн Альянсу у вогневій потужності [20, р. 75].

Ядерна доктрина Сполученого Королівства не зазнала суттєвих змін. В основі доктрини ядерного стримування країни лежать 4 атомні субмарини з балістичними ядерними ракетами. Ключовими викликами уряд вважає використання РФ ядерного шантажу та розбудову Китаєм ядерних сил. У британському керівництві розуміють важливість підтримки ядерного арсеналу в належному стані і планують завершити розробку нових ядерних субмарин класу «Dreadnought» до середини 2030-х рр., коли ці судна мають стати новими носіями ядерної зброї. Окрім того оборонне відомство запланувало побудову

7-и нових атомних субмарин класу «Astute» з конвенційним озброєнням для потреб Королівського флоту [20, р. 101].

Однією з важливих особливостей британських ядерних сил є використання американських балістичних ракет відповідно до угоди 1958 р. [22] про співпрацю у ядерній галузі та угоди 1963 р. про закупівлю балістичних ракет Polaris [23], оскільки Велика Британія вважала, що її економіка не зможе самостійно обслуговувати ядерну тріаду, як це робить Франція. Так само американські компоненти використовуються у британських субмаринах. У світлі останніх змін у зовнішній політиці США це неминуче порушує питання про майбутнє британської ядерної стратегії. В уряді явно розуміють чутливість цього питання для національної безпеки й проводять розробку ядерної боеголовки з британських компонентів в рамках програми «Sovereign Warhead» [24].

Загалом, уряд націлений на поступове збільшення участі Британії у ядерних силах НАТО, але через ізоляціоністські тенденції Вашингтону британський уряд може опинитися в ситуації, коли Сполученому Королівству разом із Францією доведеться самостійно забезпечувати функціонування ядерної парасольки країн НАТО на тлі можливого занепаду режиму нерозповсюдження ядерної зброї. В експертних колах вже почали розглядати можливі рішення цієї проблеми для Великої Британії та Франції до яких відносять: розробку британської балістичної ракети як заміни «Trident» (що вимагає великих часових та фінансових витрат), закупівлю ракет у Франції (проти чого виступають французькі праві партії), фінансування об'єднаного франко-британського арсеналу європейськими членами НАТО (що вимагає згоди Франції) та приєднання Франції до Групи ядерного планування НАТО та ядерних навчань Альянсу (французький істеблішмент залишається чутливим до питання ядерного суверенітету країни) [25].

Значна увага приділяється і Королівському військово-морському флоту (Royal Navy), який концентруватиметься на охороні торговельних шляхів, підводних трубопроводів, оптоволоконних кабелів та видобувних платформ. Ключовим імовірним супротивником британського флоту є ВМФ РФ, і відповідно пріоритетне значення надається заходам зі стримування російських Балтійського та Північного флотів у рамках плану «Атлантичний бастион». Адміралтейство має бути здатним цілодобово моніторити ситуацію у Північному морі та Атлантичному океані за допомогою акустичних сенсорів із використанням штучного інтелекту, а також мати наготові фрегати, обладнані для протичовнової боротьби, і надводні та підводні дрони. В рамках реформи британські авіаносці мають перейти до використання гібридних ескадрилій, до яких окрім винищувачів F-35B будуть входити безпілотники, одноразові дрони, а надалі також далекобійні ракети. Серед перспективних проєктів уряд розглядає можливість створення на основі есмінця Type 45

максимально автоматизованої платформи, обладнаної енергетичною зброєю [20, р. 107].

Стосовно Королівських повітряних сил (Royal Air Force), то в стратегічному огляді акцентується увага на необхідності адаптувати військові об'єкти до загроз від безпілотних систем, які продемонстрували високу ефективність протягом російсько-українського конфлікту. Основу повітряних сил Сполученого Королівства становлять винищувачі *Typhoon* та дві ескадрильї *F-35B*. Щоправда купівля новітнього американського винищувача 5-го покоління, який загалом високо оцінюється аналітиками і добре себе зарекомендував під час воєнної операції Ізраїлю проти Ірану, викликає змішану реакцію в експертному середовищі.

Інцидент із відключенням систем наведення переданих Україні РСЗВ *HIMARS* навесні 2025 р. поставив під питання майбутні оборонні контракти американського ВПК з країнами Європи, які прогнозовано не хочуть робити свою національну безпеку заручником примх адміністрації Трампа. Як наслідок європейські уряди будуть мотивовані розбудовувати власний незалежний ВПК. Власне і британський уряд планує у перспективі замінити *F-35B* власним винищувачем 6-го покоління, який наразі перебуває у розробці. Але оскільки цей проєкт залишається питанням майбутнього, Лондон планує протягом наступного десятиліття збільшувати авіапарк *F-35* у модифікаціях *A* і *B*. Ключовим завданням на цьому напрямі має стати створення нового типу ескадрильї, у складі яких, окрім пілотованих винищувачів, будуть використовуватися автономні платформи, інтегровані у загальну систему знищення цілей [20, р. 112-115].

Технологічний прогрес у космічній галузі та поява впливових приватних компаній у цьому секторі на кшталт *SpaceX* змушує західні уряди шукати рішення для захисту супутникових систем зв'язку та моніторингу. У випадку Великої Британії 20% ВВП країни залежить від надійної роботи супутників, а потенційні збитки у випадку порушення зв'язку оцінюються у 1 млрд фунтів стерлінгів. Водночас РФ і КНР розробляють новітню протисупутникову зброю. Відповідно країни НАТО мають працювати над створенням стійких космічних систем, які буде важко знищити одним ударом. Пріоритетом визначено забезпечення обізнаності збройних сил у космічному просторі, створення переваги в ухваленні рішень за допомогою систем супутникового стеження та забезпечення можливості швидкого нанесення ударів по цілях. Не менш важливо що до 2035 р. прогнозується, що космічний сектор має сягнути обсягу у 1,8 трлн дол. США, через що цей напрям має стати першочерговим для інвестицій з боку Національного директорату озброєнь [20, р. 117].

Проте навіть із цього офіційного документу помітно, що уряду доводиться оперувати в доволі складних фінансових рамках. Кабінет Стармера пообіцяв підвищити видатки на оборону до 2,5% до 2027 р., але подальші необхідні вливання прив'язані до покращення економічної ситуації [20, р. 5]. Об'єктивно

кажучи, рано чи пізно британському істеблішменту найімовірніше доведеться підвищити податки з метою фінансування модернізації збройних сил до рівня 3% ВВП. Тим паче, що країни НАТО зобов'язалися витратити 3,5% ВВП на прямі оборонні витрати та 1,5% ВВП на пов'язані інфраструктурні проекти [26].

Одним із ключових уроків російсько-української війни стало розуміння того, що сучасна індустріальна війна вимагає здатності швидко масштабувати виробництво боєприпасів та адаптувати бойові системи до ситуації на полі бою. У цьому контексті оборонний огляд пропонує провести реформу системи закупівель, яка застрягла в бюрократичних процедурах. У рамках цього процесу міністерство оборони має збільшити інвестиції в дослідження й розробки (R&D) та стимулювати у підрядників готовність іти на ризики. Останнє особливо важливо, оскільки, як показала практика постбіполярної доби, консолідація підприємств ВПК призвела до зникнення мотивації у оборонних підрядників впроваджувати нові технології, якщо вони можуть представляти загрозу для усталених моделей корпоративного менеджменту та контрактів із урядами [20, р. 51-57].

У рамках цього процесу автори огляду пропонують прибрати бар'єри для участі малих компаній та стартапів у конкурсах на закупівлі. Не менш важливо, що уряд розглядає інвестиції у модернізацію ВПК і збройних сил як можливість стимулювати економічне зростання та створення робочих місць, позиціонуючи цю програму для виборців як «оборонний дивіденд». Для виконання цих завдань Міноборони створить у своїй структурі Агенцію оборонних досліджень і оцінювання, націлену співпрацю з академічними та дослідницькими установами, й Агенцію оборонних інновацій, яка має займатися пошуком перспективних комерційних продуктів та створенням регіональних виробничих кластерів в рамках співпраці зі стартапами [20, р. 56-57].

Для вирішення хронічних проблем системи оборонних закупівель уряд пропонує нову інтегровану модель, яка поділяє оборонні замовлення на три типи: великі модульні платформи (бронетехніка, авіація, кораблі), «спіраль, що задає темп» та модульні апгрейди (системи зв'язку, сенсори і модернізація зброї), та швидка комерційна експлуатація (безпілотні системи й цифрові рішення). Цей підхід має зменшити терміни розробки нових збройних систем та їхню вартість [20, р. 59]. Британський уряд також наголошує на необхідності поглиблення оборонної кооперації зі стратегічними партнерами по блоку НАТО, оскільки сучасні оборонні технології є занадто комплексними та дорогими для того щоб забезпечити повну технологічну автономію країни. У контексті цього процесу британські збройні сили мають сприяти у створенні уніфікованих збройних платформ в рамках Північноатлантичного альянсу [20, р. 60].

Британський уряд визнає, що нові реалії вимагають здатності пояснити громадянам, наскільки вони нині мають бути готові до великої війни. Відповідно держава проводить просвітницьку роботу з пояснення наявних

зовнішніх загроз і підвищення популярності британських збройних сил [20, р. 87-92]. Проблеми Сполученого Королівства не є унікальними. Громадяни західних держав востаннє були масово мобілізовані для глобального конфлікту у 1940-і рр. й для більшості людей війна поступово перетворилася на абстракцію, особливо після закінчення «холодної війни», що призвело до падіння популярності збройних сил та посилення вимог щодо скорочення оборонних витрат.

Якщо спиратися на український досвід та історію загалом, то тектонічний зсув у суспільній свідомості відбувається тільки внаслідок катастрофічних подій. Простіше кажучи, у громадян не буде іншого виходу окрім як прийняти той факт, що країна веде війну, від якої залежить їхній майбутній добробут. Найкраще, що уряди демократичних країн можуть зробити в такій ситуації, – це підготувати своїх громадян до можливості глобального конфлікту, щоб за необхідності спростити перехід на військові рейки. У практичній площині британський уряд планує збільшити кадетський корпус до 250 тис. осіб та підготувати законопроект про оборонну готовність, де буде передбачено конкретні заходи для вирішення цієї проблеми [20, р. 19].

Переходячи до питання безпекової кооперації, варто зазначити, що ключовою зміною у зовнішньополітичній доктрині є принцип «NATO-first». Стрімке погіршення геополітичного становища на європейському континенті, зростання імовірності війни з Росією та фінансові проблеми зробили неминучим концентрацію уваги Сполученого Королівства на ключовому для нього регіоні, від якого прямо залежить національна безпека країни. Лондон продовжує вважати США своїм головним союзником, незважаючи на ізоляціоністські тенденції адміністрації Трампа. Ця стратегія цілком логічна, оскільки дає змогу виграти час для переозброєння збройних сил Великої Британії та країн ЄС. Але також напрошується припущення, що у британських владних кабінетах розуміють, що вони мають бути готові до того, що Вашингтон може припинити брати активну участь у європейських справах, навіть у випадку війни з РФ. Це буде підштовхувати до посилення економічної та оборонної кооперації Британії з Європейським Союзом. Власне дії Д. Трампа поставили хрест на будь-яких перспективах Брекзиту, оскільки без підтримки США у Сполученого Королівства, подібно до того як це трапилося у 1960-і рр., не залишиться інших альтернатив окрім як поступово повертатися у Європейський макропростір – навіть якщо в даний момент громадяни й істеблшмент не готові до цієї розмови [27].

Автори огляду наголошують на необхідності подальшого посилення оборонної кооперації з країнами ЄС. Для досягнення цієї цілі Британія має зосередитися на подальшій співпраці у ядерній галузі, ВПК та Спільних експедиційних силах із Францією, передбачених в оновленій у липні 2025 р. Ланкастерській угоді [28]. У випадку з Німеччиною поглиблення співпраці безпосередньо пов'язано з Кенсингтонською угодою, в якій офіційно

оформлено ключові напрями кооперації в дипломатії, обороні та безпековій політиці, внутрішній безпеці й міграційній політиці, економіці, наукових дослідженнях та енергетиці. Одним із ключових аспектів документу є офіційне оформлення спільних проєктів у галузі ВПК, насамперед із розробки систем для нанесення високоточних ударів на відстані до 2000 км [29].

Британський уряд приділяє в огляді велику увагу співпраці з Україною як пріоритетному питанню нацбезпеки. Лондон зацікавлений в участі у розвитку українського ВПК, оскільки це має допомогти прискорити модернізацію збройних сил країн НАТО, та планує сприяти українським оборонним підприємствам у пошуку нових ринків збуту. Серед інших пріоритетних безпекових партнерів в Європі автори вказують Польщу, Естонію, де розквартировано бригаду Королівських збройних сил [20, р. 83], і Норвегію, чия підтримка необхідна для забезпечення контролю над акваторією Північної Атлантики та проходу Гренландія-Ісландія-Сполучене Королівство (GIUK Gap). Для виконання цієї мети планується продовжувати розвивати Спільні експедиційні сили (Joint Expeditionary Forces) за участі країн Скандинавії, Балтії, а також Нідерландів [20, р. 75].

На відміну від євроатлантичного напрямку, важко не помітити що кабінет Стармера не планує збільшувати зовнішньополітичні інвестиції Сполученого Королівства у Індо-Тихоокеанському регіоні. За згаданого вище контексту така обережність цілком зрозуміла, оскільки уряд має бути готовим до найгіршого сценарію, в якому європейській частині НАТО доведеться самотійно зупинити Росію у Центрально-Східній Європі. Однак серед експертів все ж існує думка, що уряду варто розглянути можливість посилення зв'язків із ключовими союзниками в регіоні: Японією, Південною Кореєю, Австралією та Новою Зеландією [30]. Не менш важливо і те, що, як показала практика, у британському істеблішменті немає відверто антикитайської фракції, яка була б зацікавлена у стримуванні впливу КНР в Азії.

Загалом, новий Стратегічний оборонний огляд можна охарактеризувати як давно назрілий документ, який є кроком у правильному напрямку. Доктрина підтверджує розуміння британським істеблішментом масштабу геополітичних проблем, які стоять перед Сполученим Королівством, і пропонує пакет рішень для відновлення рівня бойової готовності, який країна мала під час «холодної війни» з урахуванням реалій сучасного конвенційного мережевоцентричного конфлікту на кшталт українського. Ключовим питанням на наступні чотири роки є наявність в уряді Стармера достатнього політичного капіталу аби переконати виборців прийняти непопулярні, але необхідні рішення.

Перший рік урядування лейбористів підтвердив, що британське суспільство розколоте. Консервативні виборці, розчаровані у Консервативній партії через допущені нею помилки при виході з ЄС та здійсненні провальної міграційної політики, виявляють дедалі більший інтерес до антиміграційної правопопулістської партії Реформи (Reform UK) [31]. Виборці з політичного

центру знову почали звертати увагу на Ліберально-демократичну партію (Liberal Democrats), яка раніше була затиснута жорсткими рамками британської мажоритарної виборчої системи. Виборці лівого ухилу, котрі історично підтримували Лейбористську партію, починають симпатизувати Партії зелених (The Green Party of England and Wales). Дуже важливо пам'ятати, що наступні парламентські вибори відбудуться лише у 2029 р. і в лейбористів ще є більш ніж досить часу, щоб поправити свої позиції.

У цьому контексті варто окремо розглянути партію Реформи (Reform UK), яка на момент написання цього дослідження лідирує в опитуваннях серед британських виборців і потенційно може посісти місце консерваторів як провідної правої політичної сили Сполученого Королівства [32]. За своїми програмовими засадами партія Реформи цілком схожа з подібними політичними силами на континенті – на кшталт Національного об'єднання у Франції (Rassemblement national) чи Альтернативи для Німеччини у ФРН (Alternative für Deutschland). «Реформісти» підтримують посилення національного суверенітету, скорочення міграції та пропонують виборцям популістичні і, скоріш за все, не дуже реалістичні у теперішніх економічних реаліях соціальні програми з поправкою на чутливі в англосаксонському правоконсервативному дискурсі питання (гендерна політика, зміна клімату чи питання політичної упередженості державних інституцій щодо консервативних громадян тощо). Очільником партії є ветеран британської політики Н. Фарадж, у чому важко не побачити іронію популізму як політичного явища, оскільки зараз Фарадж обіцяє громадянам вирішити проблеми країни, які він сам же і допоміг породити, активно агітуючи за «жорсткий» Брекзит до та після референдуму 2016 р. [33].

Переходячи до ключових для даного тексту безпекових питань, напевно найбільш красномовним для характеристики партії Реформи є той факт, що у передвиборному маніфесті 2024 р. взагалі немає розділу, присвяченого зовнішньополітичній позиції «реформістів», де було б окреслено їхнє ставлення до геополітичної ситуації у світі, місця у ньому Сполученого Королівства та їхні пропозиції щодо ключових викликів для національної безпеки країни (як-то російський геополітичний ревізіонізм у Європі чи спроби Китаю перекроїти чинний порядок в Азії). Питання відносин із країнами Європи висвітлено в дуже загальних рисах у контексті міграційної політики й обіцянках захистити британський суверенітет на вигідних для країни умовах [34]. Зокрема показовою є пропозиція відмовитися від збройної кооперації з країнами ЄС у рамках програми Horizon Europe. Ця зовнішньополітична амбівалентність партії не є секретом для британських оглядачів. Експерт аналітичного центру Chatham House О. О'Салліван справедливо підкреслила, що партія Реформи може ефективно використовувати антимиграційні настрої суспільства в електоральній кампанії, але це ніяк не допоможе їй знайти відповіді на безпекові виклики, що стоять перед країною, якщо представники цієї політсили очолять уряд [35].

Політичний маніфест «Реформ» досить добре відображає ізоляціоністські настрої партійного ядра, яке в унісон із американськими трампістами вважає, що конфлікти в інших країнах не є їхньою проблемою. Але Фараджу та його партії доводиться мати справу з політичною реальністю, де підтримка України в її боротьбі проти російської агресії є одним із небагатьох питань, щодо яких у британському суспільстві практично існує консенсус [36]. Навіть серед виборців партії Реформи лише 33% виступає за скорочення допомоги Україні, тоді як 39% підтримує теперішню урядову політику і 13% навіть готові збільшити обсяги допомоги, якщо США припинять її надавати [37; 38]. Те, що педалювання цієї теми є токсичним для Фараджа, підтверджується кількавідсотковим падінням підтримки його партії напередодні виборів 2024 р. після того як він заявив про свідоме провокування Заходом російського нападу на Україну [39].

Якщо судити по діям та заявам Фараджа, то він розуміє, що не може собі дозволити ігнорувати думку більшості населення, оскільки це може поставити під загрозу електоральні перспективи його партії. До прикладу, в лютому 2025 р. він пропонував прийняття України до НАТО як можливий варіант урегулювання російсько-українського конфлікту [40]. Зрозуміло, що будь-які його заяви варто сприймати зі скепсисом і розглядати їх як опортуністичні дії задля успіху на виборах. Найбільш логічним рішенням для партії Реформи у випадку перемоги на парламентських виборах були б якісь символічні кроки у безпековій та зовнішній політиці, що задовольнили б ізоляціоністів у партійному ядрі, не створивши при цьому реальних ризиків для національної безпеки.

Варто розуміти, що на відміну від США, Сполучене Королівство не може дозволити собі зовнішньополітичний ізоляціонізм. Британський консерватор Д. Герд, який очолював МЗС Сполученого Королівства у кабінетах М. Тетчер та Дж. Мейджора, свого часу зазначив, що міністри закордонних справ, формулюючи зовнішню політику країни, мають виходити з того, яким світ є, а не з того, яким вони хочуть щоб він був [41, р. 11]. І у випадку із Великою Британією важко сказати, чи був хоч колись в її історії період, коли вона б не брала активної участі у європейських та світових справах, що зрештою не є випадковим.

Як уже зазначалося, перед британськими елітами завжди стояло завдання убезпечити свою країну від появи європейського гегемона, будь то Іспанія у XVII ст., Франція у XVIII – на початку XIX ст. чи Росія та Німеччина у XIX–XX ст. На відміну від США, економічно самодостатніх та відгороджених від світу двома океанами, Британія ніколи не мала такої розкоші навіть на піку своєї могутності, і відповідно будь-які геополітичні прорахунки могли мати дуже погані наслідки для країни. Коли британський уряд прорахувався у своїх оцінках намірів Гітлера у 1930-х рр., їм після цього довелося вести глобальний конфлікт на виживання, який прискорив занепад Британської імперії як

наддержави. І в сучасному глобалізованому світі, де Сполучене Королівство залежить від імпорту товарів та продовольства, британський істеблішмент за всього бажання не може собі дозволити ігнорувати те, що відбувається у Європі, бо це так само може стати питанням виживання країни як суверенного геополітичного гравця.

Зрозуміло, що приклад Д. Трампа доводить можливість ірраціональних рішень політичних лідерів, але у випадку з Великою Британією та партією Реформи ризику для країни від самоусунення з Європи є занадто очевидними як для політиків, так і для громадян. За цих обставин партія Реформи навряд чи наважиться на такий крок, оскільки він не знайде підтримки у виборців, галузевих експертів та політико-економічних еліт країни.

Що цікаво, електоральні зсуви у британській політиці [32] можуть у довгостроковій перспективі мати позитивний вплив на країну, якщо це дозволить чотирьом чи п'яти політичним партіям мати стабільне представництво у Палаті громад. Досвід США протягом останніх 8 років підтвердив, що мажоритарні політичні системи, які підштовхують суспільство до створення двох широких політичних коаліцій, які домінують у політичному житті країни, мають відверто негативні наслідки. Вони підсилюють політичну поляризацію та можуть давати непропорційно великий вплив на прийняття політичних рішень радикальним активістським групам, які у такій системі є критично важливими для отримання вирішальних 2-3% голосів на виборчих перегонах.

Звісно, що британська політика має суттєві відмінності від американської. У США спроби посилити роль виконавчої гілки за рахунок Конгресу та Верховного суду можна простежити ще від часів адміністрації Ніксона, і в умовах домінування Трампа у Республіканській партії це вже виявляється у хаотичних спробах перетворити США у правопопулістський персоналістський режим, де уся фактична влада зав'язана на рішеннях президента.

У Сполученому Королівстві, де уряд формується внаслідок переговорів між внутрішньопартійними групами інтересів, народні представники мають набагато більший вплив на рішення уряду і невдоволення пари десятків депутатів може бути цілком досить для втрати прем'єр-міністром вотуму довіри. Відтак постійна присутність декількох партій в законодавчій владі та в урядових коаліціях може дати країні необхідну гнучкість у реагуванні на запити своїх громадян, яким, своєю чергою, буде значно легше змінювати свої політичні уподобання. Не менш важливо, що як показує європейська практика, парламентські демократії у середньому краще захищені від сповзання в електоральну автократію, як це трапилося з Угорщиною за правління В. Орбана, оскільки це вимагає доволі широкої електоральної бази підтримки, можливої лише за певного рівня симпатій до авторитарного стилю управління серед населення та толерування ним корупції і непотизму у формальних та неформальних інституціях.

Однак, це все справа майбутнього, що воно значною мірою залежатиме від того, як ці електоральні зміни вплинуть на чинну мажоритарну виборчу систему, чи призведуть до запровадження пропорційного підрахунку голосів. Зараз британському уряду доводиться мати справу з найскладнішою економічною ситуацією в країні від 1970-х рр. І тут важливо розуміти, що за всієї справедливої критики на адресу К. Стармера, який поки що був занадто обережним в ухваленні необхідних непопулярних рішень та комунікації своїх дій із виборцями, британське суспільство загалом несе не меншу відповідальність за проблеми країни ніж істеблішмент.

Громадяни Сполученого Королівства хочуть вирішення своїх проблем, водночас не бажаючи платити за це необхідну ціну. Вони можуть бути невдоволені через дефіцит житла та параліч реалізації інфраструктурних проєктів, викликані задавненими системними недоліками англосаксонського права, які дозволяють будь-якій особі блокувати будівельні роботи на роки через судові позови. Але коли йдеться про захист особистих інтересів, вони ставлять їх вище за інтереси громади і держави. Так само експертне товариство погоджується, що з поступовим сповзанням США в ізоляціонізм у Великій Британії не залишилося іншого виходу для відновлення економічного зростання крім як повернутися у європейський Спільний ринок. Проте на виборах-2024 лейбористам довелося пообіцяти, що вони не робитимуть жодних спроб відновити участь у Спільному ринку, митному союзи чи вільному рухові населення з ЄС, оскільки більшість виборців налаштована проти цього [27; 42].

Звідси ж випливає і значна частка міграційних проблем країни, адже боротьба з нелегальною імміграцією вимагає кооперації з країнами ЄС, що теж потребує певних компромісів. Не менш важливо, що міграційні проблеми Сполученого Королівства значною мірою зумовлено зловживаннями з боку приватних компаній та вищих навчальних закладів, які маніпулювали міграційним законодавством з метою отримання дешевої робочої сили та заробітку на схемах отримання виду на проживання в країні [43; 44].

Отже, будь-які позитивні зміни у Великій Британії вимагають від її громадян здатності прийняти той факт, що вони проживають у помірно заможній європейській країні, в якій у теперішніх геополітичних реаліях не залишилось інших опцій окрім як знаходити спільну мову зі своїми сусідами на європейському континенті в економічних, безпекових та політичних питаннях.

Список використаних джерел та літератури

1. Impact of Brexit on economy 'worse than Covid'. *BBC*. 27.10.2021. URL: <https://www.bbc.com/news/business-59070020>
2. Baker T. Brexit: New report suggests UK £311bn worse off by 2035 due to leaving EU. *SkyNews*. 11.01.2024. URL: <https://news.sky.com/story/brexit-new-report-suggests-uk-311bn-worse-off-by-2035-due-to-leaving-eu-13046256>
3. Chu B., Kovacevic T. Five key impacts of Brexit five years on. *BBC*. 31.01.2025. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cdrynjz1glpo>

4. Cunliffe R. The “Boriswave” problem. *The New Statesman*. 11.02.2025. URL: <https://www.newstatesman.com/politics/2025/02/the-boriswave-problem>
5. Oliver M. Britain’s biggest companies are preparing for a third world war. *The Telegraph*. 2.06.2025. URL: <https://www.telegraph.co.uk/business/2025/06/02/how-britains-biggest-companies-are-preparing-for-war/>
6. Defence (Options For Change) / HC Deb. Vol. 177. Col. 468-486. *Hansard*. URL: [https://hansard.parliament.uk/Commons/1990-07-25/debates/95a0b854-43f0-4535-b675-942c0607ff6d/Defence\(OptionsForChange\)](https://hansard.parliament.uk/Commons/1990-07-25/debates/95a0b854-43f0-4535-b675-942c0607ff6d/Defence(OptionsForChange))
7. Strategic Defence Review 1998. URL: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20121026065214/www.mod.uk/NR/rdonlyres/65F3D7AC-4340-4119-93A2-20825848E50E/0/sdr1998_complete.pdf
8. Evidence Summary. The Drivers of Defence Cost Inflation. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/621600408fa8f549069a656b/Evidence_Summary_-_The_Drivers_of_Defence_Cost_Inflation.pdf
9. Sabbagh D. MoD procurement disasters, delays and overspends. *Guardian*. 3.11.2021. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/nov/03/mod-procurement-disasters-delays-and-overspends>
10. Maddox B. Britain’s future wars may be small but they will certainly not be cheap. *The Times*. 12.12.2003. URL: <https://www.thetimes.com/article/britains-future-wars-may-be-small-but-they-will-certainly-not-be-cheap-7gqx3zhm6kw>
11. Kushnirov V. France, UK Approve Ukraine’s Use of SCALP/Storm Shadow Missiles for Strikes on Russian Soil. *Militarnyi*. 17.11.2024. URL: <https://militarnyi.com/en/news/france-uk-approve-ukraine-s-use-of-scalp-storm-shadow-missiles-for-strikes-on-russian-soil/>
12. Hrytsenko A. Britain takes the lead as Europe seeks to boost support for Ukraine. *Atlantic Council*. 18.03.2025. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/britain-takes-the-lead-as-europe-seeks-to-boost-support-for-ukraine/>
13. Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60644e4bd3bf7f0c91eababd/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf
14. Integrated Review Refresh 2023. Responding to a more contested and volatile world. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/641d72f45155a2000c6ad5d5/11857435_NS_IR_Refresh_2023_Supply_AllPages_Revision_7_WEB_PDF.pdf
15. Cornish P. Incoherent, Under Strength, Over Stretched: The UK National Strategy and Defence Review 2021. *Cityforum*. 2021. URL: <https://www.cityforum.co.uk/wp-content/uploads/2021/04/The-UK-National-Strategy-and-Defence-Review-2021-Final.pdf>
16. Cornish P. The UK Integrated Review Refresh 2023. Everything Everywhere All At Once. *Cityforum*. 2023. URL: <https://www.cityforum.co.uk/wp-content/uploads/2023/04/The-UK-Integrated-Review-Refresh-2023-Everything-Everywhere-All-at-Once.pdf>
17. HC Defence Committee Oral Evidence: The Defence Command paper 2023/HC 1804 5.09.2023. URL: committees.parliament.uk/oralevidence/13591/html/
18. O’Sullivan O., Maddox B. Three foreign policy priorities for the next UK government. *Chatham House*. 2024. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-05/2024-05-14-three-foreign-policy-priorities-uk-osullivan-maddox.pdf>
19. Strategic Defence Review 2024-2025: Terms of reference. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/strategic-defence-review-2024-2025-terms-of-reference/strategic-defence-review-2024-2025-terms-of-reference>
20. Strategic Defence Review 2025. Making Britain Safer: secure at home, strong abroad. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/683d89f181deb72cce2680a5/The_Strategic_Defence_Review_2025_-_Making_Britain_Safer_-_secure_at_home_strong_abroad.pdf

21. Bronk J. NATO Should Not Replace Traditional Firepower with ‘Drones’. *RUSI*. 4.08.2025. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/rusi-defence-systems/nato-should-not-replace-traditional-firepower-drones>
22. Agreement between the Government of the United States of America and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland for Cooperation on the uses of Atomic Energy for Mutual Defense Purposes. URL: https://web.archive.org/web/20150412122614/http://www.nti.org/media/pdfs/56_4.pdf
23. Polaris Sales Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the United States of America. URL: <https://www.nuclearinfo.org/wp-content/uploads/2020/09/Polaris-Sales-Agreement-1963.pdf>
24. Hill J. UK to invest in nuclear warheads and build 12 SSN-AUKUS boats. *Naval Technology*. 2.06.2025. URL: <https://www.naval-technology.com/news/uk-to-invest-in-nuclear-warheads-and-build-12-ssn-aucus-boats/>
25. Higgins M. In data: Could Britain and France’s nuclear weapons protect Europe? *Chatham House*. 14.06.2025. URL: <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2025-06/data-could-britain-and-frances-nuclear-weapons-protect-europe>
26. Kirby P. Trump says Nato’s new 5% defence spending pledge a ‘big win’. *BBC*. 25.06.2025. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cj4en8djwyko>
27. Smith M. Labour does not have a mandate to take Britain back into the EU, says public. *Yougov*. 13.08.2024. URL: <https://yougov.co.uk/politics/articles/50317-labour-does-not-have-a-mandate-to-take-britain-back-into-the-eu-says-public>
28. Lancaster House 2.0: Declaration on Modernising UK-French Defence and Security Cooperation. URL: <https://www.gov.uk/government/news/lancaster-house-20-declaration-on-modernising-uk-french-defence-and-security-cooperation>
29. Martin T. Germany and UK sign defense pact, reveal deep precision strike timeline. *Breaking Defense*. 17.07.2025. URL: <https://breakingdefense.com/2025/07/germany-and-uk-sign-defence-pact-reveal-deep-precision-strike-timeline/> <https://breakingdefense.com/2025/07/germany-and-uk-sign-defence-pact-reveal-deep-precision-strike-timeline/>
30. Bland B., O’Sullivan O. Why the Indo-Pacific should be a higher priority for the UK. *Chatham House*. 2025. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-07/2025-07-22-indo-pacific-priority-for-uk-bland-et-al.pdf>
31. Castle S. After 100 Years, Britain’s Two-Party Political System May Be Crumbling. *New York Times*. 4.05.2025. URL: <https://www.nytimes.com/2025/05/04/world/europe/england-elections-farage-reform.html>
32. United Kingdom – Parliament voting intention. *Politico*. 27.08.2025. URL: <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/united-kingdom/>
33. Brexit: No deal ‘only acceptable’ way to leave EU, says Nigel Farage. *BBC*. 27.08.2019. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-49482032>
34. Our Contract with You. *Reform UK*. 2024. URL: https://assets.nationbuilder.com/reformuk/pages/253/attachments/original/1718625371/Reform_Our_Contract_with_You.pdf?1718625371
35. O’Sullivan O. Does Reform UK have a foreign policy? *Chatham House*. 12.09.2025. URL: <https://www.chathamhouse.org/2025/09/does-reform-uk-have-foreign-policy>
36. British public opinion about the conflict in Ukraine, three years on. *Ipsos*. 23.02.2025. URL: <https://www.ipsos.com/en-uk/british-public-opinion-about-conflict-ukraine-three-years>
37. Oxley J. Ukraine is not a winning issue for Reform UK. *UnHerd*. 5.05.2025. URL: <https://unherd.com/newsroom/ukraine-is-not-a-winning-issue-for-reform-uk/>
38. Keate N. Here’s what Nigel Farage’s voters really think about UK help for Ukraine. *Politico*. 18.02.2025. URL: <https://www.politico.eu/article/nigel-farage-reform-voters-uk-help-ukraine-war-donald-trump-us/>

39. MacLellan K. Support for Farage's Reform UK party drops after Ukraine comments. *Reuters*. 27.06.2025. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/support-farages-reform-uk-party-drops-after-ukraine-comments-2024-06-27/>
40. Keate N. Trump's Brit ally Nigel Farage: Ukraine should join NATO. *Politico*. 13.02.2025. URL: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-brit-ally-nigel-farage-ukraine-should-join-nato/>
41. Vickers R. The Labour Party and the world. Manchester University Press, 2011. Vol. 2: Labour's foreign policy since 1951. 256 p.
42. Stacey K. Britain will not rejoin EU in my lifetime, says Starmer. *Guardian*. 3.07.2024. URL: <https://www.theguardian.com/politics/article/2024/jul/03/britain-will-not-rejoin-eu-in-my-lifetime-says-starmer>
43. Kotecha S., Davies M. Licence cancellations of migrant work visas double. *BBC*. 11.09.2025. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cdx2e41530xo>
44. UK to bar universities from enrolling international students over asylum 'back door' abuse. *Economic Times*. 4.08.2025. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/nri/study/uk-to-bar-universities-from-enrolling-international-students-over-asylum-back-door-abuse/articleshow/123090967.cms>

References

1. BBC. (2021). Impact of Brexit on economy 'worse than Covid'. *BBC*. 27 October. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/news/business-59070020> [In English].
2. Baker, T. (2024). Brexit: New report suggests UK £311bn worse off by 2035 due to leaving EU. *SkyNews*. 11 January. [Online]. Available from: <https://news.sky.com/story/brexit-new-report-suggests-uk-311bn-worse-off-by-2035-due-to-leaving-eu-13046256> [In English].
3. Chu, B., Kovacevic, T. (2025). Five key impacts of Brexit five years on. *BBC*. 31 January. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/cdrynjz1glpo> [In English].
4. Cunliffe, R. (2025). The "Boriswave" problem. *The New Statesman*. 11 February. [Online]. Available from: <https://www.newstatesman.com/politics/2025/02/the-boriswave-problem> [In English].
5. Oliver, M. (2025). Britain's biggest companies are preparing for a third world war. *The Telegraph*. 2 June. [Online]. Available from: <https://www.telegraph.co.uk/business/2025/06/02/how-britains-biggest-companies-are-preparing-for-war/> [In English].
6. Defence (Options For Change) / HC Deb. Vol. 177, Col. 468-486. *Hansard*. [Online]. Available from: [https://hansard.parliament.uk/Commons/1990-07-25/debates/95a0b854-43f0-4535-b675-942c0607ff6d/Defence\(OptionsForChange\)](https://hansard.parliament.uk/Commons/1990-07-25/debates/95a0b854-43f0-4535-b675-942c0607ff6d/Defence(OptionsForChange)) [In English].
7. Strategic Defence Review 1998. [Online]. Available from: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20121026065214/www.mod.uk/NR/rdonlyres/65F3D7AC-4340-4119-93A2-20825848E50E/0/sdr1998_complete.pdf [In English].
8. Evidence Summary. The Drivers of Defence Cost Inflation. [Online]. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/621600408fa8f549069a6566b/Evidence_Summary_-_The_Drivers_of_Defence_Cost_Inflation.pdf [In English].
9. Sabbagh, D. (2021). MoD procurement disasters, delays and overspends. *Guardian*. 3 November. [Online]. Available from: <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/nov/03/mod-procurement-disasters-delays-and-overspends> [In English].
10. Maddox, B. (2003). Britain's future wars may be small but they will certainly not be cheap. *The Times*. 12 December. [Online]. Available from: <https://www.thetimes.com/article/britains-future-wars-may-be-small-but-they-will-certainly-not-be-cheap-7gqx3zhm6kw> [In English].
11. Kushnirov, V. (2024). France, UK Approve Ukraine's Use of SCALP/Storm Shadow Missiles for Strikes on Russian Soil. *Military*. 17 November. [Online]. Available from:

- <https://military.com/en/news/france-uk-approve-ukraine-s-use-of-scalp-storm-shadow-missiles-for-strikes-on-russian-soil/> [In English].
12. Hrytsenko, A. (2025). Britain takes the lead as Europe seeks to boost support for Ukraine. *Atlantic Council*. 18 March. [Online]. Available from: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/britain-takes-the-lead-as-europe-seeks-to-boost-support-for-ukraine/> [In English].
  13. Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. [Online]. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60644e4bd3bf7f0c91eababd/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf [In English].
  14. Integrated Review Refresh 2023. Responding to a more contested and volatile world. [Online]. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/641d72f45155a2000c6ad5d5/11857435_NS_IR_Refresh_2023_Supply_AllPages_Revision_7_WEB_PDF.pdf [In English].
  15. Cornish, P. Incoherent, Under Strength, Over Stretched: The UK National Strategy and Defence Review 2021. [Online]. Available from: <https://www.cityforum.co.uk/wp-content/uploads/2021/04/The-UK-National-Strategy-and-Defence-Review-2021-Final.pdf> [In English].
  16. Cornish, P. The UK Integrated Review Refresh 2023. Everything Everywhere All At Once. [Online]. Available from: <https://www.cityforum.co.uk/wp-content/uploads/2023/04/The-UK-Integrated-Review-Refresh-2023-Everything-Everywhere-All-at-Once.pdf> [In English].
  17. HC Defence Committee Oral Evidence: The Defence Command paper 2023/HC 1804 5 September 2023. [Online]. Available from: <https://www.committees.parliament.uk/oralevidence/13591/html/> [In English].
  18. O'Sullivan, O., Maddox, B. (2024). Three foreign policy priorities for the next UK government. *Chatham House*. [Online]. Available from: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-05/2024-05-14-three-foreign-policy-priorities-uk-osullivan-maddox.pdf> [In English].
  19. Strategic Defence Review 2024-2025: Terms of reference. [Online]. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/strategic-defence-review-2024-2025-terms-of-reference/strategic-defence-review-2024-2025-terms-of-reference> [In English].
  20. Strategic Defence Review 2025. Making Britain Safer: secure at home, strong abroad. [Online]. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/683d89f181deb72cce2680a5/The_Strategic_Defence_Review_2025_-_Making_Britain_Safer_-_secure_at_home_strong_abroad.pdf [In English].
  21. Bronk, J. (2025). NATO Should Not Replace Traditional Firepower with 'Drones'. *RUSI*. 4 August. [Online]. Available from: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/rusi-defence-systems/nato-should-not-replace-traditional-firepower-drones> [In English].
  22. Agreement between the Government of the United States of America and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland for Cooperation on the uses of Atomic Energy for Mutual Defense Purposes. [Online]. Available from: https://web.archive.org/web/20150412122614/http://www.nti.org/media/pdfs/56_4.pdf [In English].
  23. Polaris Sales Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the United States of America. [Online]. Available from: <https://www.nuclearinfo.org/wp-content/uploads/2020/09/Polaris-Sales-Agreement-1963.pdf> [In English].
  24. Hill, J. (2025). UK to invest in nuclear warheads and build 12 SSN-AUKUS boats. *Naval Technology*. 2 June. [Online]. Available from: <https://www.naval-technology.com/news/uk-to-invest-in-nuclear-warheads-and-build-12-ssn-aukus-boats/> [In English].

25. Higgins, M. In data: Could Britain and France's nuclear weapons protect Europe? *Chatham House*. 14 July. [Online]. Available from: <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2025-06/data-could-britain-and-frances-nuclear-weapons-protect-europe> [In English].
26. Kirby, P. (2025). Trump says Nato's new 5% defence spending pledge a 'big win'. *BBC*. 25 June. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/cj4en8djwyko> [In English].
27. Smith, M. (2024). Labour does not have a mandate to take Britain back into the EU, says public. *Yougov*, 13 August. [Online]. Available from: <https://yougov.co.uk/politics/articles/50317-labour-does-not-have-a-mandate-to-take-britain-back-into-the-eu-says-public> [In English].
28. Lancaster House 2.0: Declaration on Modernising UK-French Defence and Security Cooperation. [Online]. Available from: <https://www.gov.uk/government/news/lancaster-house-20-declaration-on-modernising-uk-french-defence-and-security-cooperation> [In English].
29. Martin, T. (2025). Germany and UK sign defense pact, reveal deep precision strike timeline. *Breaking Defense*. 17 July. [Online]. Available from: <https://breakingdefense.com/2025/07/germany-and-uk-sign-defence-pact-reveal-deep-precision-strike-timeline/> [In English].
30. Bland, B., O'Sullivan, O. Why the Indo-Pacific should be a higher priority for the UK. *Chatham House*. [Online]. Available from: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-07/2025-07-22-indo-pacific-priority-for-uk-bland-et-al.pdf> [In English].
31. Castle, S. (2025). After 100 Years, Britain's Two-Party Political System May Be Crumbling. *New York Times*, 4 May. [Online]. Available from: <https://www.nytimes.com/2025/05/04/world/europe/england-elections-farage-reform.html> [In English].
32. Politico. (2025). United Kingdom — Parliament voting intention. *Politico*. 27 August. [Online]. Available from: <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/united-kingdom/> [In English].
33. BBC. (2019). Brexit: No deal 'only acceptable' way to leave EU, says Nigel Farage. *BBC*. 27 August. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-49482032> [In English].
34. Our Contract with You. *Reform UK*. 2024. [Online]. Available from: https://assets.nationbuilder.com/reformuk/pages/253/attachments/original/1718625371/Reform_UK_Our_Contract_with_You.pdf?1718625371 [In English].
35. O'Sullivan, O. (2025). Does Reform UK have a foreign policy? *Chatham House*. 12 September. [Online]. Available from: <https://www.chathamhouse.org/2025/09/does-reform-uk-have-foreign-policy> [In English].
36. Ipsos. (2025). British public opinion about the conflict in Ukraine, three years on. *Ipsos*. [Online]. Available from: <https://www.ipsos.com/en-uk/british-public-opinion-about-conflict-ukraine-three-years> [In English].
37. Oxley, J. (2025). Ukraine is not a winning issue for Reform UK. *UnHerd*, 5 March [Online]. Available from: <https://unherd.com/newsroom/ukraine-is-not-a-winning-issue-for-reform-uk/> [In English].
38. Keate, N. (2025). Here's what Nigel Farage's voters really think about UK help for Ukraine. *Politico*. 18 February. [Online]. Available from: <https://www.politico.eu/article/nigel-farage-reform-voters-uk-help-ukraine-war-donald-trump-us/> [In English].
39. MacLellan, K. (2024). Support for Farage's Reform UK party drops after Ukraine comments. *Reuters*. 27 June. [Online]. Available from: <https://www.reuters.com/world/uk/support-farages-reform-uk-party-drops-after-ukraine-comments-2024-06-27/> [In English].
40. Keate, N. (2025). Trump's Brit ally Nigel Farage: Ukraine should join NATO. *Politico*. 13 February. [Online]. Available from: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-brit-ally-nigel-farage-ukraine-should-join-nato/> [In English].
41. Vickers, R. (2011). *The Labour Party and the world*. Manchester University Press. Vol. 2: Labour's foreign policy since 1951. [In English].

42. Stacey, K. (2024). Britain will not rejoin EU in my lifetime, says Starmer. *Guardian*. 3 July. [Online]. Available from: <https://www.theguardian.com/politics/article/2024/jul/03/britain-will-not-rejoin-eu-in-my-lifetime-says-starmer> [In English].
43. Kotecha, S., Davies, M. (2025). Licence cancellations of migrant work visas double. *BBC*. 11 September. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/cdx2e41530xo> [In English].
44. Economic Times. (2025). UK to bar universities from enrolling international students over asylum 'back door' abuse. *Economic Times*. 4 August. [Online]. Available from: <https://economictimes.indiatimes.com/nri/study/uk-to-bar-universities-from-enrolling-international-students-over-asylum-back-door-abuse/articleshow/123090967.cms> [In English].

Ivanov D. *The British Security Strategy in the Euro-Atlantic Region.*

The paper proposes to inform readers about modern British security and foreign policy in the Euro-Atlantic region. The United Kingdom's departure from the European Union and the growing isolationist sentiment in the United States have created uncertainty around the American vector of British foreign policy, due to the increasing unreliability of the United States as a geopolitical partner. At the same time, the escalation of the Russian–Ukrainian conflict has made a broader confrontation between the European members of NATO and the Russian Federation more likely. In these circumstances, the recently elected Labour government has prepared a new Strategic Defence Review aimed at adapting the United Kingdom's security policy to the new geopolitical reality. The plan includes preparing the country for a potential long war by reforming the British Armed Forces, rebuilding the military-industrial complex, and incorporating lessons learned from the Armed Forces of Ukraine into British military doctrine. The difficult economic situation in the UK following Brexit remains the main barrier to the rapid rearmament of the British armed forces. Another layer of uncertainty is caused by the lack of a clear foreign policy vision from Nigel Farage's Reform UK party, which is currently the front-runner for the 2029 parliamentary elections. Overall, the British government is being pushed to deepen military cooperation with European countries and to refocus its attention and resources on the Euro-Atlantic region in order to ensure national security. These challenges require British society and political leadership to accept the need for difficult and potentially unpopular decisions in order to protect the country's long-term welfare.

Keywords: Great Britain, security policy, NATO, international relations, EU, USA.